

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 86 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Vertrouwen in de rechtspraak

1 maximumscore 2

Taken van de Raad van State zijn:

- De Raad van State adviseert regering en parlement over wetsvoorstellen (en over Algemene Maatregelen van Bestuur). Op grond van deze taak oefent de Raad van State invloed uit op het wetgevend proces. (De regering en het parlement kunnen hun wetsvoorstel naar aanleiding van het advies aanpassen of zelfs intrekken) 1
- De Raad van State spreekt als hoogste bestuursrechter recht bij geschillen tussen burgers en de overheid en overheden onderling 1

2 maximumscore 3

Drie van de volgende functies met uitleg:

- informatiefunctie: de documentaire van Zembla geeft informatie over het overheidsbeleid inzake taakstraffen.
- spreekbuisfunctie: de documentaire van Zembla dient als spreekbuis voor maatschappelijke eisen en wensen om bij zwaardere delicten geen taakstraffen op te leggen.
- commentaar- en opiniefunctie: Zembla uit zich kritisch over de praktijk van het geven van taakstraffen en levert daarmee een bijdrage aan het publieke debat.
- controle- of waakhondfunctie: Zembla stelt tekortkomingen in de praktijk van het strafrecht aan de kaak / bekritiseert de rechterlijke macht.

per juiste functie met toelichting 1

3 maximumscore 2

- de rol als poortwachter of sluiswachter 1
- Voorbeeld van een juiste uitleg is: 1
Poortwachters zoals de media bepalen welke wensen en eisen de landelijke politici bereiken. / Poortwachters kennen prioriteiten toe aan bepaalde politieke problemen. Wensen of problemen waaraan poortwachters geen aandacht besteden, worden doorgaans niet door de overheid behandeld.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Mediatisering betekent dat de media een steeds groter wordende invloed hebben op de samenleving en op het proces van politieke besluitvorming. In de kwestie rondom de taakstraffen is de invloed van Zembra duidelijk herkenbaar. Andere media en politici hebben de boodschap opgepakt en de kwestie heeft geleid tot een nieuw wetsvoorstel.

5 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het doel voorkomen van eigenrichting / voorkomen dat burgers het recht in eigen hand nemen 1
- Indien burgers er geen vertrouwen in hebben dat rechters op de juiste wijze rechtspreken, kunnen zij besluiten om het recht in eigen hand te nemen (en zelf verdachten of veroordeelden bestraffen) 1

Opmerking

Andere sanctiedoelen (vergelding, beveiliging, genoegdoening, generale preventie, speciale preventie) kunnen ook goed gerekend worden, wanneer beredeneerd wordt dat als andere sanctiedoelen niet gehaald worden, burgers het recht in eigen hand gaan nemen.

6 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- De rechterlijke macht is gescheiden van de wetgevende en de uitvoerende macht; het onderliggende principe is dat de andere machten geen invloed uitoefenen op de wijze waarop de rechter zijn taak vervult. Daardoor wordt willekeur bij het gebruik van macht door de overheid voorkomen / worden burgers beschermd tegen te grote overheidsmacht.
- Burgers moeten in een rechtsstaat kunnen vertrouwen op een eerlijk proces en neutrale rechterlijke beslissingen. Dit beginsel kan worden gegarandeerd door de scheiding van machten.

7 maximumscore 3

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (drie van de volgende):

- De rechters worden voor het leven benoemd (art. 117 lid 1 van de Grondwet). Dus politici kunnen rechters niet ontslaan.
- De rechters kunnen alleen door de rechterlijke macht worden ontslagen (art. 117 lid 2 en 3 van de Grondwet). Deze bepaling beperkt de invloed van de politiek.
- Legaliteitsbeginsel (artikel 1 Wetboek van Strafrecht). Rechter moet volgens de wet rechtspreken. Dit dwingt hem tot een onafhankelijke opstelling.
- De rechter is gebonden aan (te zijner tijd in sommige gevallen minimumstraffen) maximumstraffen. De wens vanuit de samenleving om in bepaalde gevallen strenger te straffen, moet de rechter negeren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Strafprocesrecht (gehele Wetboek van Strafvordering). Om het strafproces eerlijk te laten zijn is de hele procedure van vooronderzoek tot terechtzitting gebonden aan wettelijke voorschriften. De rechter dient zich aan die voorschriften te houden.
- Wrakingsrecht (artikel 512 Wetboek van Strafvordering). Rechter kan gewraakt/gediskwalificeerd worden als een partij meent dat de rechter partijdig / niet onafhankelijk is. Dan komt er een andere rechter waardoor de onafhankelijkheid weer wordt hersteld.
- Verschoningsrecht (artikel 517 Wetboek van Strafvordering). Als een rechter zelf denkt dat zijn onafhankelijkheid bij een bepaalde zaak in het geding is, kan hij een beroep doen op zijn verschoningsrecht / recht om de zaak niet te behandelen.

per juist antwoord

1

8 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De rationele-keuze-theorie komt overeen met de gedachte dat als iemand een ernstig zeden- of geweldsdelict heeft gepleegd, de taakstraf niet streng genoeg is om de dader af te houden van recidive
- De rationele-keuze-theorie houdt in dat mensen bij het plegen van een bepaald misdrijf een afweging maken van kosten en baten, waarbij de baten hoger worden ingeschat. Zouden bij ernstige zeden- of geweldsdelicten zware straffen staan (de kosten), dan zou dit de potentiële daders kunnen afhouden van het plegen van deze delicten

1

1

9 maximumscore 1

In het liberalisme wordt de mens/burger beschouwd als een rationeel handelend wezen. (Het liberalisme gaat uit van het rationalistisch individualisme.) Strengere wetten en straffen zullen mensen afhouden van crimineel gedrag.

10 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het bezwaar is dat de rechter minder rekening kan houden met persoonlijke omstandigheden van de dader
- Het wetsvoorstel gaat meer uit van daadstrafrecht. Er wordt voornamelijk gekeken naar de daad. De ernst van de daad is maatgevend voor de op te leggen straf
- Daderstrafrecht staat onder druk; nu regelt de wet dat de rechter bij de strafbepaling rekening dient te houden met de persoonlijke omstandigheden van de dader. Deze mogelijkheid wordt beperkt door het nieuwe wetsvoorstel

1

1

1

Opmerking

Ter onderbouwing: aldus de Raad voor de rechtspraak in advies aan de minister van Justitie, 6/2/2009, Advieswetsvoorsteltaakstraffen0602009.pdf

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Absolute theorie Citaat 1: "Omstandigheden als een moeilijke jeugd, nooit eerder een delict gepleegd, spijt betuigd, die vallen weg." (regels 13-16 van tekst 4) Uitleg: Hij kijkt net als de theorie vooral naar het delict dat zich heeft voorgedaan, niet zozeer naar de persoon van de dader en de omstandigheden Citaat 2: "Vergelding is de ondergewaardeerde functie van straffen." (regels 24-25 van tekst 4) Uitleg: Het gaat Eerdmans, net als de theorie, in de eerste plaats om vergelding; omdat misdaan is, moet de straf volgen <p><i>Opmerking</i> <i>Alleen wanneer de absolute theorie is genoemd, mag aan de citaten met uitleg 1 scorepunt worden toegekend.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
12	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> Daderenquêtes / zelfrapportage onderzoeken (self report studies) / onderzoek naar plegers van delicten <p>Uitleg</p> <ul style="list-style-type: none"> Voorbeelden van juiste antwoorden (één van de volgende): – Daderenquêtes bieden in tegenstelling tot slachtofferenquêtes wel informatie over slachtofferloze criminaliteit zoals fraudezaken, rijden onder invloed, drugs-, wapenbezit- en handel, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde. – Daderenquêtes bieden in tegenstelling tot politiestatistieken wel informatie over delicten die niet zijn geregistreerd (doordat ze niet zijn aangegeven of niet zijn opgespoord), zoals fraudezaken, rijden onder invloed, drugs-, wapenbezit- en handel. 	<p>1</p> <p>2</p>
13	<p>maximumscore 9</p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (drie van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Maatschappelijke ontwikkeling: afname sociale controle Theorie: Sociale controletheorie Uitleg: Als de formele controle in de openbare ruimte en de informele controle in bijvoorbeeld buurt en gezin in die periode is afgenomen, is de neiging tot criminaliteit groter geworden. 	

Vraag	Antwoord	Scores
	<ul style="list-style-type: none"> – Maatschappelijke ontwikkeling: afnemende betekenis van het maatschappelijke middenveld (onder andere gezin, school en verenigingen) als gevolg van het proces van individualisering / het zwakker worden van maatschappelijke bindingen / afname van de sociale cohesie Theorie: Bindingstheorie Uitleg: Als relaties/bindings met ouders, partners en vrienden, op school, in het werk en in vrijetijdsverenigingen in die periode minder zijn geworden, heb je minder te verliezen en is er minder remming om crimineel gedrag te vertonen. – Maatschappelijke ontwikkeling: toename welvaart Theorie: Gelegenheidstheorie Uitleg: Als de welvaart in die periode is toegenomen, is ook het aantal geschikte doelwitten toegenomen waardoor bij de afweging de baten hoger worden ingeschat, met meer crimineel gedrag tot gevolg. – Maatschappelijke ontwikkeling: (toename) werkloosheid / toename ongelijkheid / toename welvaart Theorie: Anomietheorie Uitleg: Deze theorie stelt dat er een discrepantie of botsing ontstaat tussen levensdoelen, die algemeen als zeer nastrevenswaardig worden gezien (bereiken van materiële welvaart, hoge sociale status) en de beschikbare middelen om deze doelen op legitieme en sociaal aanvaardbare wijze te bereiken. Als (groepen) mensen in hun streven naar die levensdoelen worden geblokkeerd - doordat ze bijvoorbeeld werkloos worden vanwege gebrekkige opleiding of discriminatie -, kan die ongelijkheid leiden tot crimineel gedrag om op die manier die materiële doelen wel te bereiken. – Maatschappelijke ontwikkeling: toegenomen alcohol- en drugsgebruik Theorie: Etiketteringstheorie Uitleg: Als in die periode meer mensen alcohol of drugs zijn gaan gebruiken en deze mensen een negatief etiket krijgen opgeplakt ("junk = dief"), dan kunnen die gebruikers de neiging krijgen zich conform het negatieve etiket te gedragen, lees crimineel gedrag te vertonen. – Maatschappelijke ontwikkeling: ontwikkelingen in de verhoudingen tussen autochtonen en allochtonen Theorie: Etiketteringstheorie Uitleg: Als in die periode de verhouding tussen autochtonen en allochtonen is verslechterd, en er negatieve beeldvorming ontstaat over bepaalde bevolkingsgroepen, kan het zijn dat die groepen zich naar het negatieve beeld gaan gedragen, wat kan uitmonden in crimineel gedrag. 	

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>– Maatschappelijke ontwikkeling: toename van immigratie. Theorie: Subculturele benadering Uitleg: Subculturele benaderingen in de criminologie leggen de nadruk op conflicten tussen de dominante cultuur van de meerderheid en (sub)culturen van groepen die daar geen deel van (willen of kunnen) uitmaken. Door immigratie komen er verschillende niet-westerse allochtone groepen, die niet (volledig) geïntegreerd zijn in de samenleving. Zij krijgen te maken met allerlei interventies van instanties in hun privéleven, onheuse bejegeningen en vooroordelen. Aan de hieruit voortvloeiende gevoelens van machteloosheid en afhankelijkheid op individueel niveau kunnen binnen een collectieve subcultuur, verzet en weerspanning ontstaan. Dit verzet tegen de dominante cultuur kan zich ook uiten in het vertonen van crimineel gedrag.</p> <p><i>Opmerking</i> Ook goed bij toename van immigratie: de etiketteringstheorie of anomietheorie of bindingstheorie.</p>	
	per juiste maatschappelijke ontwikkeling en bijbehorende theorie	1
	per uitleg	2

Opgave 2 Ontwikkelingen in het Nederlandse medialandschap

14 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist gevolg van de ontzuiling voor de dagbladen zijn (één van de volgende):

- De verschillen in politieke kleur / identiteit op politiek of religieus terrein worden geringer.
- Geen specifieke (landelijke, regionale) dagbladen op katholieke, protestantse of socialistische grondslag (wat betreft protestantse grondslag: met uitzondering van het *Nederlands Dagblad* en het *Reformatorisch Dagblad*).
- Dagbladen richten zich op bredere doelgroepen.

voor een juist gevolg voor de dagbladen

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Voorbeelden van juiste gevolgen van de ontzuiling voor het publieke bestel zijn (twee van de volgende):

- minder identiteitsgebonden programma's op televisie en radio
- bepaalde traditionele omroepen (VARA, NCRV, KRO, VPRO) werden minder of geen spreekbuis meer voor een bepaalde politieke of religieuze stroming
- ontstaan nieuwe omroepen als TROS en Veronica met nadruk op amuserende functie van de media
- vervlakking van het programma-aanbod / meer programma's voor het grote publiek.

per juist gevolg voor het publieke bestel

1

15 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

- Dankzij internet kunnen mensen steeds meer zelf kiezen op welk tijdstip ze welke informatie tot zich nemen.
- Door internet kan men zich onafhankelijk opstellen van (informatieselectie door) de oude massamedia. Voor ieder persoon biedt internet de mogelijkheid specifieke informatie in te winnen en voldoet internet aan de behoefte om ook via nieuwsgroepen en chatboxen met anderen te communiceren.
- Dankzij internet en de computer kan ieder individu zelf beslissen wat hij/zij wil zien of horen. We hoeven niet meer samen voor de buis te zitten, we zitten vaak alleen achter onze computer.

16 maximumscore 2

- sociaalcultureel (terrein) 1
- Voorbeelden van juiste ontwikkelingen zijn (twee van de volgende): 1
- informalisering en het ontstaan van nieuwe netwerken mede mogelijk gemaakt door de nieuwe media (regels 18-23)
- een toename van het mediagebruik in de vrije tijd (regel 27)
- meer en/of andere keuzemogelijkheden / toename en differentiëring van het gebruik van informatie (regels 28-31)
- door internet is de internationalisering versterkt (regels 32-33)
- internet maakt dat mensen met dezelfde culturele achtergronden of interesses zich met elkaar verbonden voelen (regels 34-36)

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen bij twee juiste ontwikkelingen als het antwoord 'sociaalcultureel' is genoemd.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

- Socialiserende functie:
Er vindt door het kijken naar televisieprogramma's een overdracht plaats van normen en waarden 1
- Voorbeeld van de socialiserende werking van amusements-programma's zijn soaps of quizzen 1
Toelichting (één van de volgende):
 - De acteurs en actrices gaan in een soap op een bepaalde manier met elkaar om / hanteren bepaalde gedragsnormen en gedragswijzen. Kijkers leren dan als het ware hoe men zich in een soortgelijke situatie kan of behoort te gedragen.
 - Tijdens een quiz krijgt de persoon met de meeste kennis de meeste punten. Op deze wijze wordt overgedragen dat het hebben van veel kennis waardevol is.

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen bij juist voorbeeld én toelichting.

18 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- pluriformiteit
Naast de ruim twintig bestaande omroepverenigingen – die elk een bepaald geloof, maatschappelijke stroming of groepering vertegenwoordigen – mag worden verwacht dat de aspirant-omroep 'Wakker Nederland' met een eigen geluid zal komen. Deze omroep ziet zichzelf als spreekbuis van De Telegraaf-abonnee. Hij draagt bij aan het vergroten van de pluriformiteit.
- uitingsvrijheid
De overheid heeft tot taak er actief voor te zorgen dat de vrijheid van meningsuiting bewerkstelligd kan worden. Via de publieke omroep zorgt de overheid voor communicatiemogelijkheden voor maatschappelijke groepen en burgers. De aspirant-omroep 'Wakker Nederland' zegt te komen met een eigen geluid.
- democratie
Een nieuwe omroep met een eigen geluid en als vertegenwoordiger van een bepaalde groep burgers draagt bij tot het versterken van het publieke debat. De toegenomen verscheidenheid/pluriformiteit versterkt de publieke en politieke agendavorming. Het publieke debat en agendavorming zijn voorwaarden voor een goed functionerende democratische samenleving.

per juist uitgangspunt en argumentatie 2

Vraag	Antwoord	Scores
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De STER-reclame; kranten en tijdschriften ontvangen door de STER-reclame minder inkomsten uit advertenties. – De internetsites van de omroepen; deze bieden veel informatie en nieuws. Nieuws is te zien op teletekst. Dit gaat ten koste van lezers / abonnees van kranten en tijdschriften. – De omroepen hebben financiële middelen om internetactiviteiten ter verrijking van de radio- en televisieprogrammering op te zetten of andere vernieuwingen (o.a. interactieve televisie, themakanalen) door te voeren terwijl kranten en tijdschriften deze activiteiten zelf moeten bekostigen. – Omroepen hebben een monopolie op de programmagegevens, wat al decennialang hoge oplages voor de tv-gidsen garandeert. – Omroepen brengen eigen bladen uit. Uitgevers van kranten en tijdschriften beschouwen dit als concurrentievervalsing. 	
	per juist antwoord	1
20	<p>maximumscore 3</p> <p>Het antwoord dient de volgende onderdelen te bevatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dagbladen die hun lezersbestand zien afkalven, verliezen abonnee-inkomsten. Verlies aan lezers zal zich ook vertalen in dalende advertentie-inkomsten omdat adverteerders minder zullen adverteren, dan wel minder hoge tarieven zullen betalen • Deze verliezen kunnen leiden tot een in journalistiek opzicht verschaald product. Dagbladuitgevers zijn gedwongen te bezuinigen op personeel en diensten en hebben minder middelen om een goed journalistiek product in stand te houden of middelen voor vernieuwing van de krantenformule (bijvoorbeeld websites). Een verschraling van het dagblad kan de aantrekkelijkheid voor abonnee en adverteerder nog verder doen afnemen, waardoor de economische basis nog meer wordt aangetast 	<p>1</p> <p>2</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Sociaal wetenschappelijk onderzoek

21 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De cultivatietheorie:

Deze theorie onderzoekt de effecten die zich voordoen als men vaak naar dezelfde soort beelden/programma's kijkt. De kijkers ontwikkelen dan als het ware een 'vervormd' beeld van de werkelijkheid. Voor de jongeren die veel televisiekijken is geweld gewoon gedrag geworden omdat het op de tv voorkomt.

Opmerking

Alleen 2 scorepunten toekennen voor een juiste theorie met een juiste uitleg.

22 maximumscore 2

- afhankelijke variabele: tonen van crimineel gedrag / het plegen van geweldsdaden 1
- onafhankelijke variabele: het aantal uren televisiekijken per dag 1

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- het aantal mensen dat lid is van verenigingen e.d.
- het aantal verhuizingen per 1000 inwoners (van meer welgestelde ingezetenen naar wijken aan de rand van de stad of randgemeenten)
- het aantal verenigingen en organisaties per 1000 inwoners
- de mate waarin bewoners van een wijk tevreden zijn met de bevolkingssamenstelling in de wijk
- de mate waarin bewoners van een wijk vinden dat mensen in de wijk op een prettige manier met elkaar omgaan
- de mate waarin bewoners van een wijk vinden dat ze zich thuis voelen bij de mensen die in deze wijk wonen
- de mate waarin bewoners van een wijk vinden dat ze veel contact hebben met hun directe burens / andere wijkbewoners

per juist antwoord 1

Opmerking

Het moet gaan om een toetsbare formulering.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Experimentele situatie: een wijk waarin een wijkagent gedurende een bepaalde periode functioneert 1
- Controlesituatie: een wijk met dezelfde sociaaleconomische kenmerken en hetzelfde criminaliteitspatroon zonder wijkagent over eenzelfde periode 1
- De onderzoekers meten aan het begin en aan het einde van die periode bijvoorbeeld het aantal berovingen, vernielingen en inbraken op straat. Vervolgens stellen zij vast of zich in de wijk met een wijkagent minder berovingen, vernielingen en inbraken hebben voorgedaan. Is dit het geval, dan is de hypothese bevestigd 2

Opgave 4 De Europese Unie

25 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste veranderingen zijn (twee van de volgende):

- Het Europees Parlement (EP) zou op alle beleidsterreinen de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid moeten krijgen. (In de Europese Unie heeft het Europees parlement nu op een aantal terreinen geen beslissingsbevoegdheid – bijvoorbeeld buitenlandbeleid – omdat die is voorbehouden aan de Raad van de Europese Unie / de Raad van Ministers en de Europese Raad.)
- Het EP zou voor de hele Europese wetgeving de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid moeten krijgen. (Het EP moet de beslissingsbevoegdheid die het wel heeft nu delen met de Raad van de Europese Unie / de Raad van Ministers en de Europese Raad.)
- Het EP zou het recht moeten krijgen om voorstellen voor wetgeving in te dienen. (Het initiëren van wetgeving is de exclusieve taak van de Europese Commissie.)
- Het EP zou de controle moeten hebben op de hele EU-begroting. (Het budgetrecht is nu beperkt doordat een aantal grote uitgaven, zoals de landbouwsubsidies, onder de bevoegdheden van de Raad van de Europese Unie / de Raad van Ministers valt.)
- Het EP zou de bevoegdheid moeten krijgen om individuele EU-commissarissen tot aftreden te dwingen. (Nu kan het wel de hele Commissie tot aftreden dwingen.)

per juiste verandering 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 6

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

liberalisme

- Liberalen vinden dat de gezamenlijke welvaart juist wordt vergroot door veel ruimte te geven aan de werking van de vrije markt met veel ruimte voor particulier initiatief. De overheid heeft vooral de taak om de markt optimaal te laten functioneren 1
- Om de markt optimaal te laten functioneren, is vanuit de liberale optiek toezicht op eerlijke concurrentie noodzakelijk. Dit is een belangrijke taak van de EU / van de Europese Commissie 1

sociaaldemocratie

- De sociaaldemocraten zijn voorstander van een gemengde economie, waarbij zowel de overheid als de markt een belangrijke rol spelen. Een vrijemarkteconomie schept weliswaar welvaart, maar overheidsingrijpen is nodig om de nadelen (bijvoorbeeld ongelijke verdeling van de welvaart) van de vrijemarkteconomie op te heffen 1
- In de visie van sociaaldemocraten dient de overheid – in dit geval de instellingen van de EU – te streven naar vermindering van sociale ongelijkheid / verbetering van de positie van werknemers / een sociaal Europa 1

ecologisme

- Het beleid van overheid en particulier bedrijfsleven dient in deze visie hoge prioriteit te geven aan een duurzame economie / duurzame ontwikkeling: economische groei die in de huidige maatschappelijke behoeften kan voorzien zonder dat aan behoeften van toekomstige generaties afbreuk wordt gedaan 1
- Voor de EU betekent deze visie onder andere het veranderen van de huidige landbouwsubsidies in subsidies en nieuwe regels om biologische landbouw te stimuleren. / De EU komt met strenge milieuregels waaraan bedrijven moeten voldoen 1

27 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn (één van de volgende):

- De Vries noemt het kortzichtig van nationale politici dat ze doen alsof de Europese Unie wel zonder Europese burgers kan. Het is noodzakelijk dat EU-burgers de EU een rechtmatige/gemachtigde instelling of organisatie vinden. Legitimiteit is immers de mate waarin een instelling door de burgers gerechtigd/gemachtigd/aanvaard wordt namens hen macht uit te oefenen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- De Vries schrijft dat al te lang politici de Europese integratie hebben afgeschilderd als een economische en technische operatie, in plaats van als een politiek proces waarop burgers volwaardige invloed moeten kunnen uitoefenen. Als burgers van oordeel zijn dat zij geen volwaardige invloed kunnen uitoefenen op de politieke besluitvorming binnen de EU, is de legitimiteit van de EU vermoedelijk gering. Dit houdt in dat zij de machtsuitoefening van de EU waarop ze zelf weinig invloed kunnen uitoefenen, niet als rechtmatig zullen beoordelen / niet aanvaardbaar zullen vinden.

28 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste verklaringen zijn (twee van de volgende):

- Kiezers hebben Kamerleden niet gekozen op grond van hun standpunten over Europa, maar op grond van andere onderwerpen.
- Niet-stemmers zijn niet vertegenwoordigd in de Tweede Kamer; binnen de groep niet-stemmers bestaat een groot wantrouwen ten aanzien van Europa.
- Gekozenen hebben (te) weinig contact met kiezers over Europese aangelegenheden om te weten wat de kiezers van Europa vinden.
- Als de opkomst bij een referendum laag is, kunnen de tegenstanders van de Grondwet oververtegenwoordigd zijn.

per juiste verklaring

1

29 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Kenmerk: er kan geen bevoegdheid worden uitgeoefend zonder grondslag in de wet.
Toelichting: de Europese Commissie kan geen eigen regels uitvaardigen zonder dat die eerst zijn goedgekeurd door bijvoorbeeld de Raad van de Europese Unie / de Raad van Ministers of het EP. / De Europese Commissie kan niet bedrijven zoals Intel veroordelen, maar moet zich baseren op Europese regelgeving, in dit geval de Europese concurrentieregels (die verbieden dat bedrijven illegale afspraken hebben gemaakt over marktwerking – kartelafspraken.)
- Kenmerk: de rechterlijke macht is onafhankelijk van de uitvoerende (en wetgevende) macht.
Toelichting: een bedrijf of onderneming zoals Intel kan een rechtszaak aanhangig maken bij het Europese Hof van Justitie, dat de beslissing van de Europese Commissie toetst aan de in de EU geldende rechtsregels.
- Kenmerk: er is sprake van rechtszekerheid.
Toelichting: de wet is voor iedereen gelijk. In gelijke gevallen treedt de Europese Commissie ook op tegen andere bedrijven.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Kenmerk: niemand kan een bevoegdheid uitoefenen zonder verantwoording schuldig te zijn of zonder dat op uitoefening controle bestaat.

Toelichting: Europese Commissieleden (Kroes dus ook) worden gecontroleerd door het EP.

per juist kenmerk	1
per juiste bijbehorende toelichting	1

30 maximumscore 3

- Ambtenaren zijn actief binnen de beleidsvoorbereidende fase / conversiefase en de uitvoerfase 1
- De Europese koepel van consumentenorganisaties (BEUC) maakt zich sterk voor een goede collectieve schadevergoedingsregeling. Indien de Europese Commissie het voorstel van BEUC overneemt, zal de Commissie de Europese ambtenaren opdracht geven inhoud te geven aan een dergelijke regeling in de beleidsvoorbereidende fase 1
- Eurocommissaris Kroes heeft Intel een boete opgelegd omdat dat bedrijf de Europese mededingingsregels heeft overtreden. De afwikkeling van de betaling van de boete wordt door Europese ambtenaren uitgevoerd in naam van de Europese Commissie (hier Eurocommissaris Kroes) 1

31 maximumscore 2

Zonder Europese Unie (Raad van Ministers van Visserij in dit geval) zouden de lidstaten kiezen voor de korte termijn. Het is een gemeenschappelijk belang van de lidstaten dat de visstand in stand blijft. Een instantie die boven de staten staat, kan hiervoor zorgen: in dit geval de Raad van de Europese Unie / Raad van Ministers. De Raad maakt afspraken hoeveel vis elke lidstaat mag vangen.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF. Zend de gegevens uiterlijk op 22 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Folkert Jensma, NRC Handelsblad, 19 maart 2011 http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2011/03/19/weg-met-slapjanussen/
tekst 2	Raad voor de rechtspraak; Moord, doodslag, taakstraf? Een Zembla-uitzending nader bekeken (2008)
tekst 3	Handelingen Tweede Kamer, 16 maart 2011
tekst 4	de Volkskrant, 7 augustus 2006 en http://www.joosteerdmans.nl/Weblog/minimum.html
figuur 1	Factsheets p. 6, behorend bij Lezing van Erik van den Emster (voorzitter Raad voor de rechtspraak) bij de JOVD op 20 november 2010
tekst 5	Achter de schermen. Een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten. naar: Frank Huysmans, Jos de Haan, Andries van den Broek, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, september 2004
tekst 6	Wilco Dekker en Thijs van Soest, de Volkskrant, 18 februari 2009
tekst 7	naar een open brief tot minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) van veertig hoofdredacteurs en uitgevers van dagbladen en tijdschriften in diverse dagbladen, 15 december 2008
tekst 8	NRC Handelsblad Weekkrant, 2 april 2003
tekst 9	Gijs de Vries, Maatschappij & Politiek, mei 2009
tekst 10	www.consumentenbond.nl , geraadpleegd 20 juni 2009
tekst 11	www.basbelder.eu (site van CU/SGP voor Europese verkiezingen), 15 mei 2009 (geraadpleegd 23 mei 2009)